

Anemone

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 2 2018

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Lindhult och Snavlunda	6
Trädgårdssafari	7
Från aktiviteterna	11
Ekoparken	11
Olles Hage	12
Finnakällorna	14
Hjortkvarnsån	18
Bölet	20
Höstprogrammet	21

Omslagsbilden

Denna amiral tillbringade nätterna på altanen hos Monica en tid i somras. Här är den ute i solen och suger nektar ur en glansrudbeckia i trädgården.

Ett tema i detta nummer är Trädgårdssafari - uppskatta din närmaste natur. Det har blivit mycket fjärilar i detta nummer, men de är svåra att motstå.

Tema nummer två är våra aktiviteter. Jag hoppas att de kan stimulera till deltagande i höst och nästa år.

/Sture Hermansson

OBS! Inget www i början av
hemsidesadressen

Hallsbergs Naturskyddsförening

hallsberg.naturskyddsforeningen.se

Kontaktpersoner:

Ingela Wallin   0582-161 53
Arne Holmer   073 042 98 65

På vår hemsida finns mera:
förutom programmet finns länkar,
bilder från olika aktiviteter, gamla nummer av Anemonen
mm.

ORDFÖRÄNDEN HAR ORDET

Vilken sommar vi haft! Den började redan i maj och när vi nu närmar oss slutet av juli är den fortfarande härlig! Det vill säga, om man tål temperaturer runt 30 grader och gillar att bada i havet! Men för lantbrukare och trädgårdsodlare har det inte varit kul. Rena katastrofen får man säga. Torrt, torrt överallt och Sverige brinner! Skogsbränderna härjar i hela vårt land, fruktansvärt!

Jag befinner mig i vanlig ordning på mitt "Sommarland", strax söder om Göteborg. Jag kom hit före midsommar och välkomnades av koltrasten, som satt i magnolians topp och flöjtade av alla krafter. Vilken skön sång! Han har fortsatt hela sommaren och sjungit så vackert, men igår morse tog det slut! Jag hörde ett hjärtskärande skrik och jag

visste att katterna fanns på andra sidan huset, så de var inte skyldiga till något ofog. Jag drog upp rullgardinen i sängkammaren och där sitter sparvhöken med koltrasten i sina klor! Snabbt vred han på huvudet och fick se mig. Lika snabbt lättade han och försvann med sitt byte. När jag senare pratade med min granne, berättade han att tidigare i år hade han sett sparvhöken slå en ringduva utanför köksfönstret och vilka krafter denna lilla fågel måste ha, för han hade dragit iväg med duvan!

Sommaren har som vanligt varit full av aktiviteter. Vänner har kommit och gått och mycket har jag hunnit med! Det var längesedan jag fick så många bad, som i år. På kvällarna har vi cyklat ner till någon vik och badat och det har varit

Bilrabatten i Botaniska trädgården

fantastiskt. Och på grund av värmen har även mördarsniglarna lyst med sin frånvaro, även det fantastiskt!

Föreningens kassör Ingrid kom på sitt årliga besök. Det blev en intensiv vecka med många utflykter. Och två trevliga kvällsaktiviteter hanns med. Vid Jonsareds Trädgårdar, som jag berättat om i en tidigare Anemon, hade de för första gången ett musikprogram. Claes Malmberg och Jan Malmsjö med musiker gav föreställningen "The Good Old Days". Många fina melodier sjöngs och lustigheterna satt inte långt inne. På Gunnebo slott såg vi sommaratern "Kuta och kör". En fars med många go´a skratt! Skådespelare som Allan Svensson,

Ola Forssmed och Lars-Åke Wilhelmsson med damer fick oss att dra på smilbanden. Åh vad jag njuter!

Göteborgs Botaniska Trädgård är alltid ett bra val att besöka. Även de fokuserar i år på pollinering och hur viktiga bina är. Bildrabatten vid entrén föreställer därför ett bi. Dahliarabatten prunkade i allsköns färger och former. På Botan har de cirka 130 olika sorters dahlior. De har sitt ursprung i Mexico och övriga Mellanamerika. Dahlian är Mexicos nationalblomma och den har fått sitt namn efter Linne´s lärjunge Andreas Dahl.

En dag for Ingrid och jag norröver till Lysekil uppe i Bohuslän. Där besökte vi

Stångehovud

”Havets hus” med havets alla fiskar och skaldjur. Många turister beskådade härligheten och ungarna skrek. De måste vara hörselskadade och så även föräldrarna, då de inte säger till sina små telningar att tala med mindre bokstäver. Därefter fortsatte vi till Stångehuvud, som är Lysekils yttersta utpost mot väster. Där förekom stenbrytning, som startade redan på 1840-talet och kom igång i större skala på 1870-talet. Den röda graniten blev väldigt eftertraktad inte bara i Sverige utan även utomlands. Stenen användes bl.a. som byggnadssten till broar, monument, gravvårdar och kyrkbyggen. Vasakyrkan i Göteborg, där jag hade mina skolavslutningar under låg-och mellanstadietiden, har byggts av granit från Stångehuvud. Kyrkan byggdes i början på 1900-talet och inte visste jag var stenen kom ifrån, när vi andäktigt satt i bänkraderna. Längst västerut i Stångehuvud står det lilla fyrhuset av trä. Det är idag ett minne efter fyren, som en gång fanns här. 1890 anlades då en fyr, som i början drevs med fotogen och senare av acetylen. 1940 släcktes fyren och en ny anlades i ett bättre läge på ön Humlesäcken inte så långt därifrån. Idag är Fyrhuset ett välkänt land-och sjömärke och populärt utflyktsmål. Klipporna är rundade och det är gudomligt skönt att skåda. Men hade det inte varit för en mycket driftig kvinna vid namn Calla Curman, så hade inte Stångehuvud sett ut som det gör nu. Hon lyckades köpa in marken bit för bit och rädda den från stenbrytningen. 1925 skänkte hon området till Kungliga Vetenskapsakademien. 1983 beslutade länsstyrelsen att Stångehuvud skulle bli naturreservat. Har ni inte varit där, res dit!

En annan dag gjorde vi en kryssning med den gamla båten Svea till Nya Älvsborgs fästning vid Göta älvs inlopp. Denna försvarsanordning började byggas 1653 och den fick utstå många hårda drabbningar. Från slutet av 1700-talet till 1866 tjänstgjorde den som fängelse till uppemot 100 fångar. Vi fick en historisk guidning av två herrar, som spelade teater i tidsenliga dräkter och berättade fästningens historia för oss. Väldigt trevligt ordnat.

Ja, jag skulle kunna berätta mycket mer, men det måste finnas plats för fler att göra sin stämna hörd i denna skrift. Kanske har du som nu läser detta, något att berätta för oss andra? Vår redaktör Sture Hermansson skulle bli väldigt glad för fler bidrag. Fatta pennan och kom med någon text eller bild till nästa nummer av Anemonen, som ska ges ut i början på nästa år.

Jag önskar er alla en skön höst och varmt välkomna till våra aktiviteter!

Ingela Wallin

I LINDHULT OCH SNAVLUNDA

På pingstaftonen besökte Elis och jag reservaten i Lindhult och Snavlunda tillsammans med Karl Gustaf och Margareta.

Huvudsyftet var att titta på blommande tandrot. Arten förökar sig mest med en sorts knölar på stammen men en del exemplar blommar också.

I Lindhult fanns många plantor, men kanske hälften blommade, i Snavlunda var det få plantor och nästan alla blommade.

Inger Eriksson

TRÄDGÅRDSSAFARI

En av grundstenarna i Naturskyddsföreningen är att älska naturen, och varför inte börja hemma. Trädgården innehåller säkert mycket intressant att se om du tittar lite närmare.

Foto Monica Nilsson

Vinbärsfuks är en av de fjärilar som övervintrar som fullbildad. Det gör att den kan vara ute och flyga mycket tidigt på våren. De parar sig och lägger ägg innan de dör på försommaren. Frampå sommaren kommer nya individer som utvecklats från dessa ägg och ska leva över nästa vinter.

*Vingarnas form är oregelbunden med många hörn och har på undersidan ett vitt C. Det har gett det latinska namnet *Polygonia c-album*, där polygon betyder månghörning och album betyder vit.*

Foto Monica Nilsson

Fasanerna har planterats in i Sverige som jaktbyte, men fasantuppen var grann att se när den kom på besök i trädgården hos Monica, och den riskerade inte att skjutas.

En fjäril som såg ut att ha gett upp fullständigt, och artnamnet visade sig vara Rödgrå högstjært.

Nattfjärilar i olika skepnader

Nattfjärilar kan se högst olika ut. För att fånga fler av dem i trädgården tillverkade jag i vintras en fälla som fångade dem levande så att de kunde fotograferas och släppas ut på morgonen. Det blev många fjärilar mot vit bakgrund.

/Sture

Denna lilla träpinne visade sig också vara en fjäril. Mindre mantelfly. Men den gör vad den kan för att se ut som en liten träpinne när den vilar. Till och med lite årsringar framtill.

Ett vinkelbandat ordensfly har två alternativ att visa sig på: När den håller ihop framvingarna ser den ut som en barkflaga. När den fäller ut dem blir den blixtrande röd och en fågel som skulle ta den tvekar ett ögonblick.

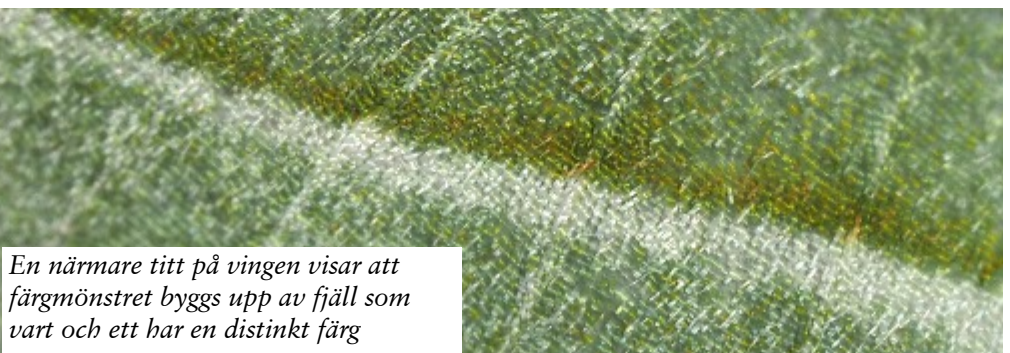

Den blekgröna

Visst är den vacker, fjärilen som satt på husväggen hemma hos Ingrid en dag. Men vilken art? En stor grön fjäril!? Som satt still när Ingrid hämtade kameran för att ta ett porträtt.

Lösningen är att denna art borde ha suttit i skydd någonstans och inväntat natten. Det är en blekgrön mätare *Campaea margaritaria* och ett par dagar senare satt den på lakanet i UV-ljuset i Hallsberg. Det var dessutom flera individer, av båda könen och de var mer eller mindre blekgröna.

På bilden till vänster nedan poserar en hane och på den andra syns antennen på en hona. Hanen har fjäderformade antenner för att kunna fånga upp de signalämnena som honan sänder ut i mörkret.

En närmare titt på vingen visar att färgmönstret byggs upp av fjäll som vart och ett har en distinkt färg

En minikolibri i trädgården

Monica lyckades fotografera en dagsvärmare som för ovanlighetens skull satt stilla

Större dagsvärmaren flyger bra men den kan knappast övervintra i Sverige. Vid gynnsam väderlek kan den flyga upp till oss från Sydeuropa vilket skedde i stort antal i år. Den var särskilt förtjust i våra floxblommor där den flög omkring och sög nektar utan att sätta sig.

/Sture

FRÅN AKTIVITETERNA

Ekoparken

Vi har haft tre träffar i Ekoparken i sommar. Sångsvanarna lyckades tyvärr inte häcka i år, men det fanns mycket annat att titta på.

Foto Sture Hermansson

*Lindhorn. Kvalster av arten *Phytoptus tiliae* har påverkat linden att göra denna utväxt på lövet. Kvalstren lever sedan inuti hornet till hösten då de kryper ut och övervintrar bland knoppfjällen.*

Foto: Kerstin Johansson

*Nattfjärils-
intresserade
i Ekoparken*

18 augusti var det tänkt att det skulle passa med nattflygarsspaning. Det gick ganska bra, utom att ett lätt regn kom samtidigt som oss kl 21 och slutade strax efter kl 23 samtidigt som vi avslutade.

Flera fjärilar kom trots regnet och vattenfladdermössen hördes i vår detektor och sågs när de flög över bäcken och dammen

Foto Sture Hermansson

En Inbuktad videhöstvecklare vilade en stund på lakanet, med små vattendroppar strödda över vingarna

Från aktiviteterna

Olles hage

Foto: Sture Hermansson

Olles hage är ett kommunalt naturreservat i Asker. Vi besökte det den 6:e maj vilket verkade vara den optimala tidpunkten

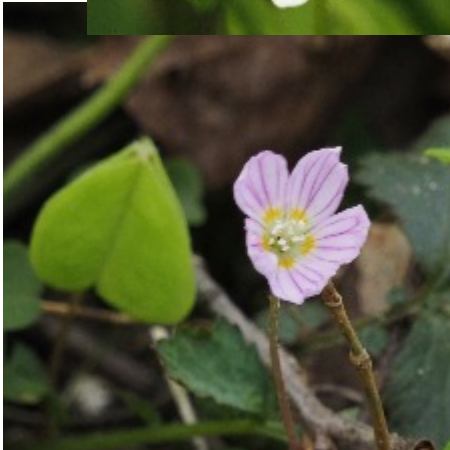
Eldningsförbudet hade ännu inte införts i Örebro län

Högt upp i träden gol en gök

*Ovan: En
tosteb blåvinge
besöker en
vitsippa.*

*T.v. En harsyra
blommade med
rosa blommor.*

*Sippskål växer på
vitsippans rötter. Ett
sådant bestånd som här
ser man sällan, och
vitsipporna verkade inte
må bra utav detta.*

Finnakällorna

Foto Sture Hermansson

Svenska Naturskyddsföreningen har infört att Naturnatten firas natten före nationaldagen. I år firade vi vid Finna-källorna mellan Hallsberg och Östansjö. Kerstin Johansson hade organiserat det hela och fått med Hopajola att göra

källorna till månadens reservat. Åsa Wistrand introducerar här evenemanget. Göran Thuvander kom härnäst och berättade om källornas historia. Han hade också arbetat med att förmå länsstyrelsen att restaurera en del runt källorna.

Foto Sture Hermansson

Hardemo spelmanskapell spelade

Foto Sören Karlsson

Foto Sören Karlsson

De olika källorna i området har olika vatten. Drickskällan och Ögonakällan har rent och klart vatten medan Hälsökällans vatten är kraftigt järnhaltigt. Göran hade gjort nya skyltar till källorna.

Det är inte ofta man ser Sveriges radios bil vid våra aktiviteter

Foto Sture Hermansson

Foto Sture Hermansson

Efter berättelserna om källorna kunde alla gå runt och studera själva. De som så önskade blev guidade av våra medlemmar.

Gullpudran är känd för att växa vid källor. Denna bild är från våren 2008.

I början av juni hade gullpudran blommat över och i stället hade den frukter med svarta frön.

Foto Sture Hermansson

Bäckveronika, med stora gröna blad och blå blommor och källarven med små vita blommor växer också här.

Ögonpyrola blommor längs bäcken från källorna

Förgätmigejen blommade vackert

Det var Arne som fann flera av blommorna vid bäcken

Spindelblomster är en mycket liten orkidé.

Från aktiviteterna

Hjortkvarnsån

PRO-gruppen i Hjortkvarn har gjort i ordning en fin naturstig längs Hjortkvarnsån. För detta fick de Hallsbergs kommuns miljöpris 2017. Den 9:e juni fick vi en guidad tur längs ån.

Foto: Anette Nilsson

Kennert Allansson förklarar stigen på kartan

En bro över ån

Ängssmygare

Skalbagge

Natur längs ån

Målet är nått vid sjön Avern

Bölet

Foto Sture Hermansson

Bölets ängar

Foto Sture Hermansson

30 juni besökte vi Bölet, ett naturreservat i sydöstra Tiveden med ängs- och hagmark som sköts med slåtter och bete. På grund av händelser i berggrunden för hundratals miljoner år sedan finns här en kalkrik lättvittrad berggrund.

*T.h: En av kvigor
na i Bölet tittar
förundrat på oss.*

Foto Anette Nilsson

Foto Anette Nilsson

Bölskullen är en brant kulle som bildades vid inlandsisens avsmältning.

Foto Sture Hermansson

Foto Sture Hermansson

Foto Anette Nilsson

I ängen träffade vi denna antennmal med imponerande antenner.

Foto Sture Hermansson

Brudsporren är en av sevärdheterna i Bölets ängar.

Vi är en krets av
Naturskyddsföreningen

HÖSTPROGRAM

Foto Sture Hermansson

Skog, berg, sjö, kärrmark. Allt finns längs leden runt Södra Dovrasjön

Tubkikaren

Föreningen äger en tubkikare som kan vara till stor glädje vid fågelstudier.

Lånas ut gratis till medlemmar.
Sture Hermansson 072-721 35 87
sture@sturehermannsson.se

Klubbstugan

Föreningens klubbstuga, det gamla torpet i Herrfallsäng, kan hyras av medlemmar för 100:- per dygn.

Lördag
8 september
9.00

Svamputflykt
Vi åker till någon lämplig svamplokal. Hans-Åke Sandberg hjälper oss sedan att identifiera svamparna.
Avresa kl. 9.00 från Coop Hallsberg
Ansvarig: Arne 0730-42 98 65

Söndag
23 september
Kl. 9.00

Vandring runt Södra Dovrasjön
Vi har tidigare vandrat runt den norra Dovrasjön. Nu besöker vi den södra. Är naturen lika vild där?
Avresa från Coop Hallsberg
Ansvarig Ingrid 0582-710 37, 073-021 02 68

Fredag
5 oktober

Hallsbergsmarken
Besök vårt stånd där vi informerar om miljövänliga veckan m.m.

Söndag
18 november
kl. 17.00

Medlemmarnas bilder
Vi kopplar av med fika och bilder från året som gått. Ta gärna med dig några bilder. Vi har utrustning att visa dem.
Kantakrogen Hallsbergs hembygdsgård kl. 17.00
Ansvarig: Ingela tel. 070-276 41 03

OBS! Vi måste göra programmet månader i förväg. Kontrollera gärna programmet med vår hemsida eller ansvarig för aktiviteten.

Lämpliga kläder och matsäck gäller alltid!

Info via e-post

Om du lämnar din e-postadress till riks eller direkt till sture@sturehermansson.se kan du få del av information och påminnelser jag skickar ut inför varje aktivitet.

Vi samarbetar ofta med Naturskyddsföreningen i Kumla. De har hemsidan kumla.naturskyddsforeningen.se

Studie
främjandet

Våra arrangemang
sker i samarbete med
Studiefremjandet

Livet går vidare.

Den torra och varma sommaren var en påfrestning för många, men här hjälper en pilfink den nya generationen att komma igång

/Sture